

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 11
1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I. kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av
Fredrika-Bremer-Förbundet.

Redaktör: *Fanny Ekenstierna.*

Utkommer under 1918 med 24 åtta-sidiga n:r. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr. 1, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poem, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912—1915 kr. 1:50 pr ex., för 1916 kr. 1:75 och för 1917 kr. 2:— pr exemplar.

**AKTIEBOLAGET
BRISING & FÄGERSTRÖM**

Regeringsgatan 24 - Stockholm

Rekommenderar sitt alltid rikhaltiga lager av
**Bord-, Kaffe- och Téserviser, Glas och
Kristall, Husgeråd och Köksartiklar** i
alla prislägen.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten
samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

1 JUNI 1918

HÄFTE 11

Facit i yrkesskolefrågan.

Den sistlidne 8 maj fattade riksdagen det betydelsefulla beslutet om inrättande av praktiska ungdomsskolor och skapade därigenom första förutsättningen för åvägabringande av en ändamålsenlig allmän yrkesundervisning för svensk ungdom.

Synar man riksdagsbeslutets detaljer ur den kvinnliga yrkesutbildningens synpunkt, skall man finna åtskilliga moment att med tacksamhet notera. Undervisningen i lärlings- och yrkesskolor för hantverk, industri och handel kommer åtminstone rent principiellt sett att stå lika öppen för den unga flickan som för ynglingen, och beträffande det speciellt kvinnliga verksamhetsområdet, det husliga arbetet, har detta vunnit mycket beaktande och behovet av undervisning däri på flera sätt blivit tillgodosett.

I den närmaste överbyggnaden på folkskolan, den obligatoriska fortsättningskolan, kommer handledning i huslig ekonomi och händarbete att lämnas det stora flertalet av kvinnliga elever. Inom systemet av lärlings- och yrkesskolor får undervisningen i husligt arbete sina egna skolor sidoordnade med de övriga. Men icke nog härmed. Skolplikten inom dessa husliga utbildningsanstalter kommer enligt utskottets

formulering, som riksdagen sedan följt, att kunna få en vidare utsträckning än inom andra lärlingskolor. I allmänhet är skolplikten vid lärlingskolor inskränkt till yrkesanställda minderåriga, d. v. s. den ungdom som utför betalat arbete. Med avseende på skolorna i husligt arbete hade Kungl. Maj:t föreslagit att dessa — utom för de enligt allmän regel skolpliktiga — i mån av utrymme skulle stå öppna även för den kvinnliga ungdom, som i hemmet eller på annat sätt vore sysselsatt med husligt arbete utan att vara direkt yrkesanställd. Riksdagen har nu bestämt att lärlingskolorna i husligt arbete av vederbörande kommun kunna göras obligatoriska för "samtliga kvinnliga minderåriga, vilka icke äro anställda i hantverk, industri eller handel och vilka icke styrka sig åtnjuta annan mot lärlingskolors undervisning svarande undervisning". Härigenom ha utskott och riksdag i viss mån tillmötesgått en framställning i liknande syfte, som Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse på sin tid gjorde hos Kungl. Maj:t. Ur den kvinnliga yrkesutbildningens synpunkt är det givetvis en mycket stor fördel om skolplikten utsträcker på sätt som här ovan blivit sagt. Därigenom kunna in-

om en kommun även de unga flickor, som efter slutad skolkurs "gå hemma" hos sina föräldrar eller vistas hos släktingar, bringas i kontakt med en systematiskt ordnad träning, vilket bör bli dem till mycket gagn icke blott genom den utbildning i husligt arbete, som därav vinnes, utan även ur allmän uppfostringsynpunkt.

Riksdagen har alltså visat sig väl uppskatta den kvinnliga ungdomens behov av undervisning i husligt arbete. Hur måne den värdesätter själva den husliga verksamheten i jämförelse med annat yrkesarbete?

I den kungl. propositionen hade föreslagits att högsta ledningen av lärlings- och yrkesskolor samt några med dem sidoordnade skolformer för praktisk undervisning skulle anförtros åt en särskild yrkesskolöverstyrelse. Utskottet har emellertid haft en annan mening, som även vunnit godkännande av riksdagen. Enligt det sålunda fattade beslutet skall den av Kungl. Maj:t föreslagna centrala ledningen av yrkesundervisningen och överstyrelsen för folkundervisningen sammanslås till ett ämbetsverk under en gemensam chef. Detta delvis nya ämbetsverk benämnes skollöverstyrelsen med två relativt självständiga avdelningar: folkskolavdelningen och yrkesskolavdelningen. Inom den sistnämnda avdelningen skall anställas samma antal föredragande som propositionen upptog för den fristående yrkesskolöverstyrelsen, nämligen tre ordinarie ledamöter (för 1919 endast två) samt en konsulent och särskild föredragande för hus-

ligt arbete. Det har alltså icke lyckats att trots särskild motion därom och trots ett flertal kvinnoföreningars skrivelse i ämnet till statsutskottet få konsulenten för husligt arbete utbytt mot en ordinarie ledamot, företrädande samma undervisningsgren. Hertha har tidigare redogjort för detta förslag.

Hur motiveras då avslaget på den i motionen och skrivelsen påkallade ändringen? Till att börja med endast så att utskottet betygar sitt stora intresse för att det husliga arbetet även inom den centrala ledningen av yrkesundervisningen blir på ett tillfredsställande sätt tillgodosett och därefter förklarar att detta sker genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag om en konsulent. Sedan följer en ganska utförlig beskrivning hur konsulenten i sin egenskap av föredragande får vara närvarande vid sammanträden, större och mindre, så ofta ärenden rörande undervisningen i husligt arbete föreligga. Man får det intrycket, att utskottet finner en konsulents ställning utomordentligt god och det inflytande den kan utöva vara alldeles tillfyllest för att tillvarataga den representerade undervisningsgrenens intressen. Vad är det emellertid som begränsar konsulentskapets förträfflighet just till det husliga arbetet? Utlåtandet, som legat till grund för riksdagsbeslutet, har icke en antydning därom. Det framstår därför hart när som en inkomsekvens av utskottet att för hantverk, industri och handel förordas ordinarie ledamöter. Hade det icke varit riktigt att besluta om idel konsulenter, då det går så bra och därtill är billigare?

Det gives emellertid en förklaringsgrund — naturligtvis icke omnämnd i utskottsutlåtandet — varför en konsultensbefattning, en lågt avlönad arvodes-tjänst utan beslutanderätt för innehavaren, passar som hand i handske just för det husliga arbetet. Förklaringen är enkel: befattningen skall innehavas av en kvinna och representera ett speciellt kvinnligt verksamhetsområde. Satsen skall ej vidare här utläggas, den är a priori dömd att nedslås av den manliga indignationens förakt och bevisar ingenting annat än att dess framställare är en mindre hänsynsfull person.

Det ligger dock, om man vill se saken sådan den är, ingenting för männen, enkannerligen manliga lagstiftare, ned-sättande däri att de icke förmå uppskatta ett specifikt kvinnligt arbetsområde i lika hög grad som en för båda könen gemensam eller en männen allena förbehållen verksamhet. Redan vid psykologiundervisningen i skolan fick man lära sig att en människa icke förmår att fullt känna med andra lidanden än dem hon själv erfarit. Härifrån kan man ex analogia sluta sig till svårigheten att värdera ett arbete, för vars utövning man själv är främmande. Det kan alltså på sin höjd bli tal om en naturlig begränsning och en sådan behöver man ju icke skämmas för. Felet i detta sammanhang — och det finns även ett sådant — består däri att herrarna fortfarande äro ensamma om att bestämma allting i riksdagen.

Här omnämnda utskottsutlåtande in-nerhåller emellertid, sedan försök gjorts

att bevisa konsulenten vara till fyllest, även ett formellt skäl till avslag på yrkandet om en ordinarie kvinnlig ledamot i högsta ledningen av yrkesundervisningen. Det skulle strida mot rege-ringsformens § 28 att utnämna en kvinna till innehavare av dylik tjänst. I sin nuvarande lydelse öppnar 28 § tillträde för kvinna till lärarebefattningar med undantag av de teologiska professurerna, till andra beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd och skön konst samt till läkarebefattningar. Huruvida en ledamotstjänst inom den nya skolöverstyrelsens yrkesavdelning skall kunna räknas in under beställningar vid inrättningar för slöjd är naturligtvis en tolkningsfråga. Utskottet har för sin del besvarat frågan nekande och därmed åtminstone för tillfället obönhörligen stjälpit förslaget om en ordinarie kvinnlig ledamotsbefattning.

Emellertid är det icke blott med hänsyn till det husliga arbetet utan för den kvinnliga yrkesundervisningen överhuvud av stor vikt att en kvinna får säte och stämma i yrkesskolornas ledning och därigenom sättes i tillfälle att på ett effektivt sätt tillvarata den kvinnliga ungdomens särintressen vid yrkesutbildningens anordnande. Detta är ett krav, som de för saken intresserade icke kunna släppa. Efter frågans behandling vid årets riksdag är det emellertid uppenbart att första etappen på vägen som för till målet är en grundlagsändring.

AXIANNE THORSTENSON.

Sjuksköterskorna och det sociala arbetet.

Kasta vi en blick på sjukvårdens historia finna vi att när de första kristna diakonerna och diakonissor började utöva sin kärleksverksamhet var det alla slag av hjälpbehövande som voro föremål för deras omsorger. De klädde den nakna, mättade den hungrige och bistod den sjuke. Härbärgen och kloster, som så småningom uppstodo, inneslöto i sig all den hjälpverksamhet som vi med moderna benämningar skulle kalla sjukvård, asylvård, barnavård och ålderdomsvård. Sedermera mottogos även sinnessjuka. Under medeltiden och senare uppbyggdes visserligen i flera länder stora monumentala sjukhus, men den vård de sjuka där erhöilo var i våra ögon ingen egentlig sjukvård. Anstalterna endast härbärgerade de sjuka, vilka alla voro fattiga. De rika vårdades i sina hem och bestod sig i denna tid ofta med egen läkare, vilken hörde till husets övriga tjänstepersonal.

Gå vi till nyare tider så se vi att i Amerika och England omfattade kväkarnas filantropiska verksamhet visserligen sjukvård men även arbete bland de fattiga, i fängelserna och bland frigivna fångar. Det var i samma anda som Theodor Fliedner grundade sin diakonissanstalt i Kaiserswerth, och i hans spår arbeta alla de evangeliska diakonissanstalterna. Vare sig de tillhöra Kaiserwerthförbundet eller stå självständiga, så utöva de en hjälpverksamhet bland sjuka, fattiga och vilsekomna, bland barn och ungdom och bland åld-

ringar. Och alla diakonissor få en kortare eller längre utbildning i sjukvårdsarbete.

Florence Nightingale reformerade krigssjukvården, skapade sjuksköterskeskolor och höjde kraven på sjuksköterskeutbildningen och på de sjukas vårdare i alla avseenden. Det blev anstaltsvården som först reformerades. Men Florence Nightingales snille räckte till för att omfatta alla grenar av hygien och sjukvården, och i hennes skrifter finna vi fullt moderna uttalanden och råd angående hygien, angående sjukvård i fattiga hem och angående sjukvård på landsbygden.

Men sjuksköterskeskolorna voro naturligtvis förlagda vid sjukhusen, och när 1800-talets stora vetenskapliga rön skapade bakteriologien, antiseptiken och den nyare kirurgien blev följden ett reformerat lasarettsväsen, moderniserade operationssalar och skolad personal.

Under de sista decennierna har anstaltsvården allt mer utvecklats och i Tyskland, England, Skandinavien, Finland och Förenta staterna organiserats såsom aldrig förr. Anstalter uppväxa alltjämt i och för den allmänna sjukvården eller i och för specialändamål, såsom tuberkulosvård, epidemivård, förlösningsvård, för spädbarnsvård, för sinnessjuka o. s. v. Men även anstalter av annan art ha uppstått och uppstå i stor mängd: konvalescenthem, ålderdomshem och försörjningsanstalter, hem för ogifta mödrar, barnhem, hem för

blinda, vanföra, idioter, med ett ord för alla dem som behöva omhändertagas eller vårdas.

Redan tidigt förstod man att kvinnorna voro särdeles lämpliga att ägna sig åt sjukvård och annan hjälpverksamhet. 1800-talets omdaning av åsikterna angående kvinnans arbetsfält och försörjningsmöjligheter skapade vår tids självförsörjande kvinnor, och vad är naturligare än att kvinnor vid val av levnadskall av sin naturliga begåvning drages till sådan verksamhet, i vilken hon kan lägga sina speciellt kvinnliga egenskaper: moderligheten, tålmodet, uthålligheten, den lätta handen och det praktiska sinnet.

Den moderna sjukvården hade behov av underordnad hjälp åt läkarna, och snart uppväxte i de flesta civiliserade länder en talrik sjuksköterskekår, fostrad vid de uppståndna institutionerna. Den utbildning som under de första årtiondena bibringades eleverna vid dessa skolor var i allmänhet i första hand inriktad på sjukhusvård och operationsarbete. Personalens knapphet och den stora arbetsbrådskan vid sjukhusen gjorde att patienterna mera behandlades såsom "fall" än såsom lidande medmänniskor. Nutiden individualiserar mera även inom anstaltsvården. Det var helt naturligt under denna kirurgiens första storhetstid att även bland sköterskor och elever vid sjukhusen den åsikten oftast var förhärskande att de kirurgiska avdelningarna och operationsarbetet var det viktigaste och det intressantaste. Naturligtvis komma en hel del sjuksköterskor att efter slutad kurs tjänstgöra i privat sjukvård och i distriktvård,

men i alla länder, där kyrkliga ordnar eller diakonissanstalter funnos, anlätades systrarna från dessa organisationer företrädesvis för nyss nämnda sjukvårdsgrenar, emedan dessa sköterskors utbildning särskilt var lagd för privat och social sjukvård. Men numera arbeta sjuksköterskor från alla skolor i sådant arbete, och insikten om de egenskaper och kvalifikationer som erfordras för den mera personliga sjukvården har vaknat hos de ledande.

Till följd av industrialismens hastiga utveckling och den stora industriarbetarklass som uppstått har inom de moderna samhällena behovet av reformer på fattigvårdens, välgörenhetens och hjälpverksamhetens områden gjort sig gällande. Ej blott inom läkarkonsten har man insett att de profylaktiska åtgärderna i längden äro de mest effektiva, även ur samhällelig och nationalekonomisk synpunkt sett är det mer ändamålsenligt att försöka förekomma det onda än att bota det. Således nöjer man sig inte längre med att ge penningunderstöd där nöden är som störst eller att skaffa den eller den individen in på försörjnings- eller arbetsinrättning, utan man undersöker orsaken till fattigdomen, arbetslösheten, brottsligheten för att försöka undanröja dessa orsaker eller minska deras inverkan. Även den personliga och direkta välgörenheten har ändrat karaktär. I stället för att ge slantar vid dörrarna, ger den förståndige bidrag till föreningar som motarbeta tiggeriet och skickar supplikanten till en av de många byråer eller "hem", vilka utgöra en länk i kedjan av nutidens sociala arbete.

Om man för 18—20 år sedan talade om socialt arbete, var det ej säkert att man blev förstörd. Nu är det ingen som missförstår uttrycket. Nu är det ej blott enstaka föregångare som till sin livsuppgift tagit att arbeta för förbättrade levnadsförhållanden för alla samhällsklasser, för att sprida upplysning och folkbildning, för hygien och sunda bostäder, för nykterhet och sedlighet. Stater och kommuner anslå årligen stora summor till sociala förbättringar, och mecenater skänka millioner. Arbetsgivare försöka ställa det så bra som möjligt för sina arbetare, och arbetarna bilda studiecirklar och föreläsningföreningar.

Men tidens krav på utbildning och sakkunskap spåras även i det sociala arbetet. Man vill ha dugliga krafter också där. Och så har man funnit att sjuksköterskeutbildning och sjukvårdsarbete äro goda förkunskaper för arbete å det sociala området, och sjuksköterskor anställas numera gärna å platser som ej beröra den direkta sjukvården, men där kunskap i sjukvård och hygien komma väl till pass. Sjuksköterskor arbeta utom såsom församlings- och fattigvårdssystrar även vid försörjningsinrättningar, upptagningshem, barnhem och asyler, vid dispensärer, mjölkdroppar och skollovskolonier, såsom värdinnor i bostadshus, såsom polissystrar och fabriksystrar och vid intressekontor, såsom skolsköterskor, såsom föreståndarinnor vid platsförmedlingsbyråer och hem för sjuksköterskor. Även såsom "barnavårdsmän" äro nyligen här i Stockholm några sjuksköterskor anställda. Man antager med rätta att de-

ras vana att umgås med alla slags människor, deras vana vid ordning och disciplin bör göra dem lämpliga å nämnda arbetsfält.

Det är naturligt nog ej i allmänhet den nyutbildade sjuksköterskan som söker anställning av här nämnda art. Den unga sjuksköterskan älskar vanligen själva sjukvårdsarbetet allt för mycket för att övergiva det. Och till arbete å det sociala området behöves också väl den erfarenhet, omdömesförmåga och människokänedom som sjuksköterskan under utövandet av sitt kall med åren vinner. Det är också oftast de mera mogna sjuksköterskorna, vilka från den direkta sjukvården övergå till verksamhet av social karaktär.

Om också den etiska fostran som man söker giva sjuksköterskeeleverna vid de goda utbildningsanstalterna och den praktiska färdigheten plus erfarenheten göra en sjuksköterska lämplig för socialt arbete, så är sjuksköterskeutbildningen i allmänhet — såsom ovan antytts — ej särskilt ämnad att ge henne kompetens för sådant arbete. Det är fortsättningskurserna och de kvinnliga högskolorna som meddela undervisning i de kunskapsgrenar som äro nödvändiga. I Tyskland få sjukvårdseleverna numera ofta lektioner i samhällslära och alltid i sjukkasseeväsendet och pensionslagstiftningen. Eljest är det vid den kvinnliga högskolan i Leipzig man studerar, och där stå många olika ämnen på programmet, såsom nationalekonomi, socialpolitik, lagkunskap, biologi, kemi, hygien, barnavård, barnpsykologi, sjukvårdens historia, statistik m. m. I Amerika, föregångslandet för all social

verksamhet, ges speciellt för sjuksköterskor kurser vid Columbiauniversitetet i New York, där sedan 1910 finnes en sektion för "Nursing and Health", tillkommen genom en donation. Där utbildas instruktionssköterskor och föreståndarinnor för sjukvårdsanstalter och där ges utbildning till olika grenar av socialt arbete. I England är särskilt församlings- och distriktvården väl tillgodosedd, och genom en insamling av engelska kvinnor vid drottning Victorias 50-åriga regeringsjubileum stiftades en skola för utbildande av distriktssköterskor, Queen Victorias Jubilee Institution for Nurses. Distriktkursen, i vilken endast fullt utbildade sjuksköterskor få delta, omfattar praktiskt arbete under ledning av en distriktssköterska samt föreläsningar och studier under 6 månader angående nationalekonomiska, socialpolitiska och hygieniska förhållanden och frågor och avslutas med examen. Efter denna examen måste sjuksköterskan i 2 år arbeta i institutionens tjänst innan hon får betyg såsom en "Queens Nurse". Såsom överallt inom distriktvården gå även i England fattigvårdsfrågorna hand i hand med sjukvården.

I Sverige ha vi av utbildning utöver vad sjuksköterskeskolorna ge sina elever hittills endast haft att nämna de dispensärkurser som givas av Nationalföreningen mot tuberkulos och vilka nu, då dispensärväsendet är i hastig utveckling, hållas oftare än förr, under detta läsår tvenne gånger för 12 sjuksystrar i varje kurs. Men genom en donation av en enskild sjuksköterska har Svensk Sjuksköterskeförening satts i stånd att

först förra vintern ge en kortare försökskurs på 6 veckor för utbildning av husmödrar och instruktionssköterskor och att nu i vinter anordna en verklig utbildningskurs för samma kategorier av sjuksköterskor. Kursen, som började d. 1 okt. 1917, fortgick med endast teoretiska studier och besök vid anstalter under 5 månader. Därefter ha eleverna haft tillfälle att under en tid få följa husmorsarbetet vid en större sjukvårdsanstalt och därstädes sätta sig in i enskildheterna av arbetet i tvätt, kök, förråd m. fl. områden för en föreståndarinna och husmors verksamhet. Under den teoretiska delen av kursen ha studierna omfattat fattigvård, barnavård, samhällslära och lagstiftning å olika områden, etik, pedagogik, kemi och läkemedelslära, sjukvårdens historia, hygien, mathållning, bokföring samt patientens sysselsättning, således i en hel del ämnen till nytta även för den sjuksköterska, som vill ägna sig åt socialt arbete i vanlig mening. Men att förestå en sjukvårdsanstalt eller att uppfostra sjuksköterskeelever är väl strängt taget också socialt arbete och ett mycket viktigt sådant. Början har således gjorts även i Sverige till vidareutbildning för sjuksköterskor, och det är att hoppas att Svensk Sjuksköterskeförening skall bli i tillfälle att fortsätta anordnandet av dessa kurser och att ordna liknande, exempelvis för utbildning av distriktssköterskor för landsbygden. Vore det för djärvt att påräkna statsunderstöd för sådan allmännyttig verksamhet?

Ingen kan väl i dessa ofredens tider stå oberörd inför de sociala problem, vilka såsom en följd av världskriget

möta oss och kräva sin lösning. Om också vårt eget land varit lyckligt nog att slippa vårda sina söner som invalider, att slippa omhändertaga massor av änkor, oförsörjda barn och ensamstående gamla, komma vi måhända att drabbas av än svårare dyrtidsförhållanden och livsmedelssvårigheter än nu. Vad detta betyder för alla dem som ha sitt arbete bland de fattiga och hjälpbehövande

och för alla de sociala anstalter, vilka skola uppehålla sin verksamhet på knappt tillmätta anslag eller existera genom frivilliga gåvor, är ej svårt att förstå. Att därför på detta område alla goda krafter behöva mötas och att där finnes plats för den erfarna och väl utbildade sjuksköterskan är säkert.

AGDA MEYERSON.

Kvindebevægelsen og Valgene i Danmark.

Danske Kvinder har deltaget i det første Valg.

De politiske Konjunkturer førte med sig, at danske Kvinder blev politisk frigjorte midt under den larmende Verdenskrig. De har faaet deres Ilddaab som politiske Vælgere i Verdenskrigens 4. Krigsjaar.

Den nye Valglov, som gik forud for Grundlovens Vedtagelse, udvidede vort Folketing med 26 nye Mandater (140 ialt), vort Landsting med 6, (72 ialt) og der var dem, der betragtede disse 32 Stole som særlig "reserveret Damerne". Over Halvdelen af Vælgerkorpset (ialt 1,3 Millioner) er Kvinder; talmæssigt set var dette Krav altsaa ikke ubeskedent. —

Opstillingen til Folketinget viste imidlertid klart, at noget saadant icke vilde blive Tilfældet. De faa Steder, hvor der var opstillet Kvinder, var de stillet paa aldeles sikre — Dumpepladser for saavidt angik Enkeltmandskredsene. I Ho-

vedstaden, hvor man stemmer efter Forholdstalsvalg paa Lister, sattes derimod tre Kvinder af det radikale, socialdemokratiske og konservative Parti paa sikre Pladser. Desuden har en Valgmaade, der bestaar i Fordeling af "Tillægsmandater" Landet over till de Partier, der i Forhold til deres Stemmetal indenfor Enkeltmandskredsene ikke er bleven retfærdig repræsenterede, ført med sig, at en 4. Kvinde, medlem af det konservative Folkeparti, er bleven sikret et af disse Tillægsmandater.

De fire valgte er:

Medlem af det radikale Parti, Elna Munch, gift med vor Krigsminister og Medlem af Folketinget, Peter Munch. Hur er kendt som en paa-skønnet Partifælle. Da dansk Kvindebevægelse stod i Begreb med at tage den sidste Skanse i sit mangeaarige brydsomme Arbejde for Kvindevalgretten, var Elna Munch blandt dem, der med Iver kastede sig over dette Spørgsmaal.

Det er derfor i god Traad med hele hendes tidligere Arbejde indenfor Partipolitikken og for Kvindevalgretten, at hun nu ved Kvindevalgrettens første Virkninger staar som Repræsentant for det Parti, hun har sluttet sig til.

M a t h i l d e M a l l i n g - H a u s c h u l t z er et ganske nyt opdukkende energisk Medlem indenfor vort konservative Folkeparti. Hun er Overretssagfører og hører altsaa til det Hold af selverhvervende Kvinder, som Kvindesagen har faaet Lov til at rydde Vejen for ved sit Arbejde for Kvinders Adgang til Udvikling og Uddannelse. Hun erklærer, at hun er ikke "Kvindesagskvinde". — Det andet Medlem af det konservative Folkeparti er Kommunelærerinde **K a r e n A n k e r s t e d**. Hendes Parti har i en Aarrække valgt hende til Medlem af "Frederiksberg Kommunalbestyrelse".

Social-Demokratiet har indsat Borgerrepræsentant **H e l g a L a r s e n**. Hun berømmes som en tro Partifælle og har bl. a. udrettet ett stort Arbejde ved at organisere sine Kolleger, Bryggeriarbejderne.

Fire Pladser af 140, deraf 26 nye, har man altsaa kunnet afse til Kvinderne.

Det er dem, der gør gældende, at Viljen bag Partiernes smældende Programfanfarer til Kvindesagens Pris kunde have faaet et kraftigere Udtryk end Tilfældet er i vort Folketing bl. a. ved, at Partierne havde valgt de ligesaa gode **K v i n d e s a g s k v i n d e r** som **P a r t i f æ l l e r**, der findes i alle fire Partier.

*

Vort Landsting, som vælges ved indirekte Valg (Valgmænd) af alle 35-aarige Mænd og Kvinder blev den Fæstning, som den organiserede Kvindebevægelse i sidste Øjeblik rettede sine Angreb paa.

D a n s k K v i n d e s a m f u n d indkaldte til et ekstraordinært Landsmøde i Fredericia d. 17. Febr. 1918, da man kendte de smaa og usikre Udsigter for Kvinderne ved Opstillingen til Folketinget. Her besluttedes det, efter at et fingeret Landstingsvalg med de mødte 200 Deltagere var afholdt, att gøre et energisk Arbejde for dels at faa Kvinder valgt som Valgmænd dels at faa Kvinder ind i Landstinget, det vil sige Kvinder, som **K v i n d e s a g e n** ligesaa vel som **P a r t i e r n e** kunde stole paa.

Først forlangte man et rimeligt Antal ($\frac{1}{3}$) Kvinder som Valgmænd.

Dette Krav honoreredes med at der ved Valgmandsvalget, d. 30. April, valgtes 2979 Valgmænd, heraf var ca. 400 Kvinder!

D a n s k K v i n d e s a m f u n d henvendte sig derefter til de forskellige Partier med Forslag om dygtige Kvinder, som man i Forvejen havde sikret sig vilde tage mod Valg, som var gode Medlemmer af det paagældende Parti samt faste Tilhængere af Kvindernes Krav og som forstod og vilde fremsætte Kvindernes Synsmaade paa de for Kvinderne særlig vigtige Spørgsmaal (Familieret, Lønforhold o. s. v.)

Endelig underrettede man de kvindelige Valgmænd om, hvem man havde udpeget. — Igaar, d. 11. Maj, traadte

Valgmændene sammen i vore 6 Landstingskredse, og der sidder nu i vort af 72 Landstingsmænd bestaaende Landsting 5 Kvinder. —

Det radikale Venstre valgte Marie Hjelmer, der — gennem sin Interesse for Kvindens Sag ogsaa efter Valgrettens Opnaaelse — giver Grund til at tro, at hun vil blive et af de faa faste Holdepunkter, som Kvindesagen faar i vor Rigsdag. —

Det socialdemokratiske Parti, der sammen med det radikale Venstre, danner Regeringspartiet, satte Magister Nina Bang ind. Hun er Enke efter afdøde Folketingsmand Dr. phil. Gustav Bang og har i mange Aar været sit Parti en glimrende Støtte, kundskabsrig og begavet som hun er. — Hun erkender ikke, at der findes kvindelige Synsmaader i Verden. —

Partiet Venstre, som ikke havde sat en eneste Kvinde ind i Folketinget, satte tre Kvinder ind i Landstinget, nemlig den af Dansk Kvindesamfund udpegede Byraadsmedlem Olga Knudsen (den eneste valgte af de 31 Emner som Dansk Kvindesamfund udpegede), samt Inger Schmidt, som navnlig er kendt for sit Arbejde i Kristendommens Tjeneste. Den tredie Kvinde af Venstrepartiet er Lærerinde Marie Christensen, der er Søster til Partiets myndige Fører Folketingsmand I. C. Christensen. — Voilå!

Som Suppleanter finder man saa dygtige og evnerige Kvindesagskvinder og trofaste Partifæller som Fabriksinspektør Julie Arenholt, Øjenlæge Estrid Hein, Journalist Andrea Brochmann o. fl.

Av det her fremførte vil det klart fremgaa, at der er en organiseret Kvindebevægelse i Danmark, som ikke tror, at Kvindesagen blev løst den Dag, da danske Kvinder fik politisk Valgret og blev valgbare. Den har sit Udtryk i den snart 50 Aar gamle Sammenslutning, der hedder Dansk Kvindesamfund, som alltsaa arbejder og lever videre. —

De politiske Partier drog Kvindesagen ind i deres Program i samme Øjeblik, som Grundloven af 1915 var vedtaget og en Arbejdsmark paa 500,000 kvindelige Vælgere laa foran dem. De har mere end en Gang vist, at de røgtede den daarligt. Heri ligger da Berettigelse og Pligt nok for Dansk Kvindesamfund som Kvindesagens Vogter til i det mindste at forsøge at Samarbejde med Partierne, saa meget mere som Dansk Kvindesamfund sikkert i det længst mulige ønsker at undgaa at et særligt Kvindeparti skulde danne sig. — Man har da heller ikke det Indtryk, at en saadan Foreteelse vilde henrykke Partierne. —

Fra alle Sider anerkendes det, at Kvinderne har stemt Flittigt — har alltsaa gjort deres Pligt — og at dette i høj Grad skyldes Kvindebevægelsens Agitation iblandt dem.

Samtidig med at den ansvarsbevidste, organiserede Kvindebevægelse ikke kan give Udtryk for sin absolutte Tilfredshed med Resultatet av Valgene, anerkender den dog Vanskelighederne saavel for Partierne som ved hele Situationen. Den drager sin Lære af det, der er sket, og rustet sig til det, der skal komme. Den har faaet det be-

stemte Indtryk, at den ikke er overflødig. Den havde det forøvrigt i Forvejen.

København den 12. Maj 1918.

TH. DAUGAARD.

Kringblick.

Maximalistskräck. Jane Misme har en alarmartikel i *La Française*. Det är en hotande fara som måste bekämpas, men denna gång är det varken tyskarna eller alkoholismen — de två ting som under nuvarande förhållanden sluka denna kvinnotidnings intresse — som det gäller att ropa "på vakt" emot. Nej, faran kommer från kvinnorörelsens egna leder och är av en rent förskräckande karaktär. Frankrike har sett "rösträttsmaximalister" uppstå, som fordra både kommunal och politisk rösträtt nu på en gång! Som tycka att tiden är inne att göra aktion för hela den undanhållna rösträtten och som i namn av en *Comité d'Action suffragiste* vill appellera till kamrarna om att denna beviljas och att kvinnorna i övrigt insättas i lika rättigheter med männen.

"Prenons garde au Maximalisme suffragiste" står i stora svarta fetstilbokstäver över den spaltlånga ledaren, där *La Française's* intelligenta och i vanliga fall för kvinnornas intressen påpassligt vakna chefredaktör upprört bekymrad varnar för denna nya grupp aktiva rösträttskvinnor, som inte nöja sig med att beskedligt vänta på en eventuellt gynnsam behandling av frågan om den kommunala rösträtts utsträckande till kvinnorna utan helt enkelt och simpelt begära såväl politisk som kommunal rösträtt. Hon finner tillvägagångssättet så aggressivt att hon i en hastig vändning jämför dessa petitionerande fransyskor med Englands före detta suffragetter, som "under stort rabalder och i stora skaror reklamerade ett ögonblickligt 'vote for women', mot vilket de andra långsamt och säkert gingo fram". Utan att se komiken i sammanställningen framhåller M:me

Misme omedelbart därefter att suffragetterna i åtta års tid manifesterade sin otålighet — tills kriget gjorde en ända på kampanjen som annars kunnat fortsätta i det oändliga. — Vi veta hur det slutade, en reträtt för engelska regeringen med bibehållen ära; den rösträtt den i längden inte kunde förvägra de rösträttskrävande kvinnorna, och det inte minst genom att suffragetterna gjort det så rent omöjligt att skjuta undan och negligera saken, såg den sig nu i stånd att bevilja lojalt stödande kvinnliga krigsivrare.

Samma historia upprepar sig över allt. En försiktig, stillsamt arbetande rörelse, rädd för allt som inte är oportunt och ängslig att för ett större steg framåt vedervärga någon mindre, inom det närmare lockande fördel, samt en yngre, dristigare falang som i det franka krävandet av en hel rättighet ser det riktiga och vida möjligare medlet till att nå målet.

De engelska suffragetterna valde ett enastående våldsamt tillvägagångssätt för att få sitt lands män att lyssna till deras krav. Här är inte nödigt att i detta sammanhang fälla något omdöme om vägen de slog in på. Jane Misme har starkt fördömande ord över dem men måste i samma andedrag reservera sig mot att ha velat ange att de franska rösträttsmaximalisterna på något sätt uppträda på suffragettmanér. Men hon konstaterar det bedrövliga och okloka i denna nya taktik, då kvinnornas kommunala rösträttsfråga är aktuell och väntar sin lösning.

Det kända avantgardet åter hyllar stormningens princip, och det bygger på åsikten att extraordinära tider ha med sig extraordinära händelser. Nu — eller det hela undanskjutet i ett avlägset fjärran.

Under tiden lyses "maximalisterna" i bann av det gamla gardet.

Existensmöjligheter och entusiasm.

Att allting upprepar sig är sannerligen ett visst ord. När man läser om de engelska lärarinnornas nu pågående lönestrid känner man endast alltför väl igen hemmaförhållanden. Även vi ha hört talas om välsignalen

och lyckan av lärarinnornas gärning, hur entusiasmen för deras arbete bör kunna bära dem över den lilla svårigheten att inte förtjåna ens ett existensminimum. Även vi ha varit med om ett försök — som tyvärr lyckades — att sätta lärarinnorna i en kår, där faktiskt samma löneberäkning utgått för kvinnor som för män, tillbaka till lägre lön för samma arbete.

Englands stora lärareförening, *National Union of Teachers*, har vid sitt nyligen hållna årsmöte valt sig en kvinnlig ordförande, miss Conway. Denna nya ordförande har sannerligen fått ligga i selen för sina medsystrar. En kommitté, tillsatt att uppgöra förslag till revidering av elementarlärarnas löner, kom med den förut icke i system fastslagna principen om lägre lön för lärarinnorna än för de manliga lärarna. Stadsfullmäktige i London, som hade att först ta ställning till förslaget, fingo emellertid se att de hade att göra med kvinnor som bevakade sina intressen. Endast några få dagar hade lärarinnorna på sig sedan förslaget blivit känt och innan stadsfullmäktigesammanträdet skulle äga rum. Men de begagnade tiden. Protester och memorialer strömmade in över stadens fullmäktige, och dagen för sammanträdet mötte de kvinnliga lärarna upp i tusental utanför stadsfullmäktiges samlingslokaler, i en imponerande personlig demonstration. Resultatet blev att stadens fäder med stor majoritet underkände löneförslagets princip och remitterade det tillbaka till kommittén. Och så tillvida var allting ganska gott.

Ännu är emellertid inte saken klar, men lärarinnornas agitation har inte heller somnat av. På ett massmöte i Albert Hall har lönefrågan dryftats. *The Common Cause* menar att man med en viss överraskning kan säga att lärarinnorna plötsligt ha funnit sig själva, verkligen vaknat till medvetande om sina rättigheter — och skyldigheter. Alltför länge hade de i en sorts missriktad altruism offrat sin egen sociala och ekonomiska existens under arbetet med sina elever, något så världsligt som att begära skälig lön för detta arbete ingick icke i deras uppfattning;

"intresset" för det uteslöt faktiskt i de flestas mening rättigheten att begära tillfredsställande vederlag för offret av tid och krafter. Men kristiden, som gjort det förut med nått och nöd möjliga omöjligt, samt det från andra håll av arbetande kvinnor framförda kravet på lika lön som männen för samma arbete ha äntligen förmått lärarinnorna att uppträda i fast och samlad aktion för tillvaratagandet av sina rättigheter. Flera talarinnor på mötet framhöll också att härmed hade de inte endast tillvaratagit sina egna intressen utan därmed också, som deras skyldighet var, ställt sig solidariska med på andra områden arbetande kvinnor, då låga löner på ett håll ofördelaktigt återverka på löneförhållandena på andra håll.

Mötets slututtalande blev en anslutning till principen lika lön för samma arbete för kvinnor som män, men med reservation för att staten genom moderskaps- o. familjeförsäkringar lyfter underhållsördbördan från familjeförsörjarens axlar. Denna fråga står också på dagordningen i England och göres allmänt till basis för möjligheten att genomföra likalönprincipen, vilken från allt flera håll framföres som den nödvändiga och enda riktiga.

Hur pass mycket, säger *The Common Cause* som slutkommentar till sitt omnämnande av den aktion i sin lönefråga de engelska lärarinnorna nu beslutit sig för, en missriktad och djupast sett olämplig självuppföring från lärarinnornas egen sida kommit att försena gången av flickskoleundervisningen kan endast eftervärlden bli i stånd att avgöra. Det kan synas hårt att sådana ord skola behöva uttalas i fråga om med kärlek omfattad och under uppoffringar fylld verksamhet, och dock är detta ord som ha sin nytta med att de komma fram. Det finns onödig uppoffring, och det finns uppoffringar som det vackra motivet till trots icke till sina verkningar bli till den nytta och välsignelse de avse, då obevekliga, reella faktorer neutralisera det ideella syftet. Under överanstängning och materiella umbäranden blir intet arbete fullgott, även om viljan är brinnande och den nödiga kunskapen och förmågan finnas.

Alvastra.

De senaste somrarna ha många märkliga upptäckter av medeltidsminnen gjorts vid Alvastra. Där finnes nu en hel värld av fornlämningar.

Vi gjorde ett besök där i höstas, och arkeologen som lett utgrävningarna, doktor Otto Frödin, gick med oss och invigde oss i hemligheterna. Vi kommo fram vid femtiden på eftermiddagen och gingo efter en skön måltid ut till Sverkerkapellet som vi besågo i månnsken med Vättern fräsande i skummande vågor nedanför.

Dunkelt kommer man ihåg från sin svenska historia att östgötarna omkring år 1133 valde till konung Sverker. Vi veta inte mycket om honom annat än att han och hans första hustru Ulfhild voro fromma och gudfruktiga och anlade flera kloster. Så berättas det att han mördades av sin hästesven, när han red från julottan över Alebäcken hem till Sverkergården år 1155 eller -56. Sverkers mördare skulle sedan blivit bränd eller kokad i smält bly och hängd, och traditionen om det lever än i Alvastra och berättas i stugorna — den har gått från far till son.

Galbacken utpekades, och där var det farligt att ta sten, men så var det en oförvägen man för två år sedan som lät sätta ett sprängskott i en sten där, och då flög det mänskoben. Det ledde till undersökning, och så kom doktor Frödin att sätta spaden i marken där och hittade mänskoben av flera individer och några med runda svarta brand-

märken. Ja, där var tydligen galbacken, och den låg högt med vacker utsikt, som det brukades på den tiden. I närheten borde Sverkergården ligga, och mycket riktigt, ej långt därifrån grävdes grunden fram och där hittades uthuggna stenar till portal- eller fönsterinfattningar — det har varit en vacker och ståtlig byggnad. Den låg alldeles invid ett gravfält från 1000-talet med präktiga kristna gravstenar med drakslingor och kors, riktiga sarkofager. Vi gingo där i potatisåker — en vidsträckt jämnplöjd Östgötaåker som tycktes bära hundrafalt — och sågo på alla lämningarna och föreställde oss Sverker och hans hov, galbacken på höjden — halshuggningsplatsen lågt nere bakom, så som det skulle vara på 1100-talet.

Man hade sägner om att Sverker hållits helig efter sin död och att det byggts ett gravkapell över den plats där han mördats, och till det kapellet hade nog många fromma pilgrimer vallfärdat. Nu komma vi åter till Sverkerkapellet, vår utgångspunkt. Där lågo nu murarna lysande vita i månnskenet uppe på sin höjd över Vättern. Doktor Frödin hade gissat att där under kullen på den höga stranden, nära Alebäcken, där kunde kapellet finnas, och så hade han börjat gräva. Vildrossnår och oxelbuskar hade fått vika, och fram kom den vackraste huggna grund med sockellist och ett par stenvarv över, ungefär så hög mur som halv manshöjd, så hel och präktig som om den huggits i går. In-

uti framgrävdes tre stora sarkofager — den ena alldeles hel, så när som på locket. Men i sarkofagerna lågo inga människoben, i den hela endast en liten blyrulle med runor. De lärda ha tytt runorna, och lyder inskriften ungefär så här: "Liksom sjusovarna lågo i den håla, dit de tagit sin tillflykt, och blevo uppväckta, så må Jesu Kristi tjänarinna Benedikta vila här från den svåra sjukdomen."

Det är ej lätt att förklara dessa sarkofager och deras användning. Möjligen har här vilat Sverker och medlemmar av hans familj, som sedan, när klosterkyrkan i Alvastra blev färdig, flyttades dit. Nu anser man nämligen att Sverker ligger begravnen där, men den graven är ännu ej undersökt. Möjligen skulle då de utsirade lockhällarna ha flyttats med, men allt detta är endast gissningar. Man kan även tänka sig att de tre sarkofagerna tjänstgjort som altaren i offerkyrkan.

Vid grävningen runt om kapellet hittades på flera ställen korsformiga beslag, ett par ännu fastsittande vid bitar av träspiror mellan runda stenskoningar. Lämningar av blomsterstänger eller blossomhållare från gamla tider vid högtidsdagar. Sockelstenarna på ömse sidor om portalen äro alldeles blanknötta — är det av de besökandes rockar och kjolar eller är det sjuka lemmar som gnidits däremot för att få bot? Liknande blanknötta ytor synas i alla fyra hörnen.

Vid Alvastra finnes som sagt en hel värld av fornlämningar. Nu ha vi talat om Sverkerkapellet, Sverkergården och galgbacken och 1000-tals-gravfältet.

Alldeles vid den gamla Alebäcken finnas rester av en gammal kvarn och bro m. m. med delvis medeltida tegel, där ha utgrävningarna ännu ej bragt full klarhet. Men ännu äldre minnen finnas här — mossen med pålbyggnaden från stenåldersfolket. Där började vi morgonen därpå.

I en mosse, som förr var våtare ännu, ligger på en botten av kluvna trädstammar och ris runda stenringar, här dar där stenålderskvinnorna för omkring 4,500 år sedan tände sina eldar och lagade sin mat. Man har ännu funnit eldslagingsstenarna av kvartsit och svavelkisbitarna instuckna under stenarna, alldeles som vi nu lägga tändsticksasken på spiselkanten. Gnistan som uppstod när kvartsitstenen slog mot svavelkisbollen upptogs av en bit äkta fnöske-svamp. Det var nog ett besvärligt göra, helst om fnösket blev litet fuktigt, de voro nog rädda om elden och underhöllo den såvitt möjligt.

Under golvet av kluvna trädstammar har anträffats rester av pålar, och så bodde stenåldersfolket där på sin mosse med spänger till stränderna, som lätt kunde tagas in, skyddade för anfall av fientliga människor och djur. Mossen runt omkring — en utlöpare av den stora Dagsmosse — bar ej att gå på. Liknande boplatser ha funnits i Central-europa, ja, Maglebomosseboplatzens flotter i Danmark äro i den vägen.

I åtta år ha utgrävningarna av mossen pågått, och det har varit ett tålmodsprövande petgöra, då allt naturligtvis måste undersökas på det omsorgsfullaste. Det synes ett bestämt avsnitt vid ungefär hälften av boplatzen, så

långt skola grävningarna fortgå. Den övriga delen gömmes till nästa generation mänskor, "som veta mera än vi".

I det lilla skjulet, som man uppfört för att förvara fynden under arbetet, få vi se glaströr med korn, mejslar, ben-nålar, kvartsitstycken, yxor av grönsten och flinta, skallar m. m. Över ingången, prydd med stora oxhorn, ha studenterna skrivit: "I som här inträden, låten hoppet fara". Och det känns kusligt att komma in till alla de gamla resterna av stenålderskulturen.

Under gånggriftstiden var det en tydlig motsättning mellan östsvensk och sydsandinavisk kultur. I Alvastra möter oss utpräglad sydsandinavisk kultur med åkerbruk och boskapsskötsel. Östsvenskarna voro mest jägare och fiskare. I somras funno utgrävarna så mycket korn att de skämtade om att de kanske måste deklarerat. Det är ett sexradigt korn, som just också odlades av Centraleuropas påbyggnadsfolk och som ännu odlas i det nordligaste och innersta Lappland. Av husdjur ha hittats ben av ox, svin, får, get, hund och katt. Av vilda djur ha funnits skelettdelar av urox, vildsvin — vi fingo se ett ståtligt vildsvinskranium, brunblankt som mahogny av patinan i mossen — älg, kronhjort, rådjur, mård, grävling, varg, björn och hare.

Stenåldersfolket i mossen ha tydligen levat mycket på kött, men även på vegetabilier. Utom det ovan nämnda kornet har anträffats ett stort antal nötskal och en nötknäppare — en sten med rund fördjupning och tillhörande knacksten. Dessutom ha anträffats ituskurna äpplen av två sorter, vildappel och den

även av Centraleuropas påbyggnadsfolk odlade äpplesorten. De äro soltorkade för vinterbruk. Det är den första kända fruktodling i vårt land.

Det var ett hårdigt folk som levde där i sina kåtor och sutto på sina sittstenar nära härden och åto sin gröt ur lerbunkar, som trälarna ornerat med streck och runda hål. Trälarna måtte varit östsvenska, lerkärlsorningen tyder på inflytande från den kulturen. Det människokranium som förevisades oss var liksom allt av ben, som legat i mossen, mahognyfärgat och glänsande som polerat. Det var vackert och hade alla tänderna i behåll, oskadade, utan plomber eller skavanker. Boplatsen har omfattat ungefär 3,000 kvm.

Vi gjorde också ett besök i Alvastra kloster. Där är mycket som ännu väntar på spaden. Kullen som gömmer lämningarna av Birgittas hus, där hon bodde då Ulf Gudmarson vistades som frater ab extra i klostret, lockar till undersökning. Och alla lämningar av klostret som möjligen dölja sig under marken. Ja, nog blir det användning för alla de hundrakronor doktor Frödin lyckats få intresserade östgötar att ge fem år i rad. Och nog kunna alla de östgötarna sedan vara stolta och glada över den fornvärld de hjälpt till att få fram vid Alvastra.

Den omgivande naturen är storslaget vacker och skiftande, med Vätterns nyckfulla, trolska, klara vatten, Ombergs bokklädda sluttning och Kungsgårdens bördiga åkrar. Strand ligger alldeles bredvid kapellhöjden och Gråtan, där arkeologherrsskapet residerar, mellan kapellet och Strand. Det är en

sådan där bedårande liten grå stuga som man kan klappa på taket, med stockrosor vid gaveln och ett gammalt mossigt fruktträd. Invånarna äro även bedårande ända ned till den minste, lille Hans Olof Sverker. Tänk er den lilla fyraåriga Bengt, i bara skjortan i sommarsol, deklamerande "Sverige, Sverige" däruppe på den höga åsen, medan karlarna stannade sina plogar, den ena efter den andra i raden, och lyssnade. Men det kan ni ej tänka er, och det är dock sannt.

MÄRTA EKHOFF.

Skrivelse angående lärarlönepropositionen. Med anledning av K. M:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för vissa lärarkårer ha styrelserna för Fredrika-Bremer-Förbundet, Akademiskt bildade kvinnors förening och Sveriges folkskolläraryrkesförbund samt de kvinnliga adjunkterna vid statens folkskoleseminarier ingått till statsutskottet med en gemensam skriftlig framställning. I denna skrivelse, som på grund av en utförlig motivering blivit ganska omfattande, påyrkas att pensionsåldern för kvinnlig lärare sättes till 60 år och att kvinna får tillträde icke blott till adjunktur vid allmänt läroverk samt lektorat och rektorat vid statens kvinnliga seminarier utan jämväl till lektorstjänst vid högre allmänt läroverk och manligt folkskoleseminarium samt rektorsbefattning vid samskola. Dessa båda yrkanden äro i överensstämmelse med den kungl. propositionen.

Vidare förorda ovannämnda föreningsstyrelser att åtgärder vidtagas för att tillförsäkra statens samskolor kvinnliga lärare med adjunktkompetens. I detta syfte påpekas två alternativ. Lärarinnor med adjunktkompetens borde

vid samskolorna antingen få tillgodoräkna sig fem tjänsteår för uppflyttning i högre lönegrad eller ock tillerkännas samma lön som kvinnlig adjunkt vid allmänt läroverk.

I propositionen föreslås med anledning av hemställan från Sveriges extralärareförening tillfälligt lönetillskott för manlig extra lärare under åren 1919—1923 i avsikt att något kompensera de försämrade befordringsmöjligheter som anses följa av att adjunkturer och lektorat göras tillgängliga även för kvinnor. För den händelse att detta förslag vinner riksdagens bifall, begäres i här refererade skrivelse till statsutskottet att samma tillfälliga lönetursrätt måtte medgivas även för kvinnliga extra lärare som ersättning för de ytterst svåra ekonomiska förhållanden, under vilka de arbetat i väntan på tillämpning av 1909 års grundlagsändring.

Till sist uttalas ett beklagande av att den kungl. propositionen bibehållit ett lönesystem som under sken av att gynna familjeförsörjaren ger högre lön åt alla män, även om de icke äro familjeförsörjare, lägre lön åt alla kvinnor, även om dessa äro familjeförsörjare.

Samtidigt med denna skrivelse ingav centralstyrelsen för Svenska skolkökläraryrkesförening en framställning till statsutskottet, vari framhålles det trängande behovet av att skolköklärarinnorna vid folkskolan redan under nu pågående riksdag beredas ökade löneförmåner.

Insända böcker.

Aktiebolaget Ljus: **En daires åsikt om kriget** av *Allan Wiberg*.

Svenska Andelsförlaget: **Ryktet**. Roman av *Rosa Fitinghoff*. — **Dubbelmoralen**. Den för man och kvinna olika sexuella moralens ödesdigra verkningar. Av *Jeanna Heijken-skjöld*.

P. A. Norstedt & Söners förlag: **Svenska litteraturens historia**. Häft. 3.

NYA BÖCKER!

KRIGET OCH LIDANDET av Pastor *Hugo Flemming*. Med förord av Superintendenten Gerhard Tolzien. Häft. 60 öre.

VILLIGT KOMMER DITT FOLK. Av Kyrkoherde *Efr. Rang*. Med flera illustrationer. Häft. 1: 20, kart. 1: 60, klotb. 2: 25.

TALANDE STENAR. Av *N. P. Madsen*. Häft. 1 kr., kart. 1: 25.

EN STOR MANS HUSTRU KATARINA VON BORA. Av *Clara Thue Ebbel*. Översättning från norskan. Häft. 1 kr., kart. 1: 25.

ZELMA IWAR. Minnesteckning av *Wendela Wigert*. Häft. 70 öre.

MANNA FÖR GUDS BARN. Beträk- telser för var dag i året, samlade ur Dr Martin Luthers skrifter. Tionde uppl. Kart. 2: 50, klotb. 2: 75.

**Evang. Fosterlands-Stiftelsens
Förlags-Expedition,
Stockholm 3.**

Fredrika-Bremer- Förbundets Kvinnliga Högre Yrkesskola

börjar i slutet av augusti 1918 nya kurser i *behlädnadsyrket*.

Högre kursen, minst ettårig, avser att utbilda kvinnliga arbetsledare och yrkeslärarinnor. En *ateljé*, där yrkesträning för inträde i den högre kursen kan förvärfvas, står i samband med skolan.

Lägre kursen, tvåårig, avsedd för kvinnlig ungdom med högre allmänbildning, meddelar grundläggande yrkesundervisning i klännings-sömnad.

Anmälan till kurserna före 15 juli till Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Klarabergsgatan 48, Stockholm C., där prospekt erhålles och förfrågningar besvaras.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 25; $\frac{3}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. **Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm**. Redaktionstid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

Tidskriften HERTHAS

annonspriser: netto.

Ruta om åttondels sida:		Ruta om fjärdedels sida:		Ruta om halv sida:		Hel sida:	
65×50 mm.		65×101 eller 131×50 mm.		132×101 el. 65×204 mm.		131×204 mm.	
1 gång	Kr. 5:—	1 gång	Kr. 8: 80	1 gång	Kr. 16: 50	1 gång	Kr. 30: 80
5 gånger	22: 25	5 gånger	39: 60	5 gånger	76:—	5 gånger	139: 70
10 "	43:—	10 "	77:—	10 "	148: 50	10 "	269: 50
20 "	84: 15	20 "	149: 60	20 "	286:—	20 "	522: 50

INNEHÅLL

Facit i yrkesskolefrågan. Av *Axianne Thorstenson*.

Sjuksköterskorna och det sociala arbetet. Av *Agda Meyerson*.

Kvindebevægelsen og Valgene i Danmark. Av *Thora Daa-
gaard*.

Kringblick.

Alvastra. Av *Märta Ekhoff*.

Skrivelse angående lärarlönepropositionen.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :- STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-Klän-
ningstyg**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En trevlig populärvetenskaplig tid-
skrift." (D. N.)

Årg. 1918. 6 häft à 1:75.

"En bra populärvetenskaplig tid-
skrift." (G. M. P.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt maga-
sin." (A. B.)

HUGO GEBERS FÖRLAG

Ledig annonsplats.